

Иван Д. Милић
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
I.Milic@pf.uns.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-7916-5590

Драгица С. Дракић
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
D.Dragic@pf.uns.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-5248-6562

КАЗНЕНА ДЕЛА (КРИВИЧНА ДЕЛА, ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУПИ И ПРЕКРШАЈИ) ИЗ ОБЛАСТИ РУДАРСТВА И ГЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА*

Сажетак: *обласи рударства и геолошких истраживања је изузетно сложена. Та област уређена је многобројним прописима различите правне снаге. У Републици Србији на снази је један основни закон којим се уређује ова област и преко двадесет подзаконских аката. Основним законом у овој области Законом о рударству и геолошким истраживањима прописују се кривична дела, привредни преступи и прекршаји. Једним подзаконским актом који је донео на основу наведеног закона предвиђају се привредни преступи и прекршаји.*

Предмет овог рада, као циљ и сам наслов тласи, су казна дела која су у овој изузетној сложеној области прописана. Циљ рада јесте сагледавање казних дела у овој области и њихова кривичка анализа. Аутори дају и одређене предлоге за измену прописа.

Кључне речи: *казнено дело, кривично дело, привредни преступи, прекршај, рударство.*

* Рад је настао као резултат рада на Пројекту „Правна традиција и нови правни изазови“, чији носилац је Правни факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду.

УВОД

Кривична дела као друштвено најопаснија дела,¹ прописују се Кривичним закоником², али и другим законима. Којим ће другим законом одређена радња бити предвиђена као кривично дело зависи од области коју конкретан закон уређује. Кривична дела предвиђена другим законима могу да се пропише само у складу са Општим делом Кривичног законика. Једно је јасно, кривична дела *не могу* да се пропишу актима ниже правне снаге. Међутим, акти ниже правне снаге од значаја су код тзв. бланкетних кривичних дела. С тим у вези, Законом о рударству и геолошким истраживањима³ прописују се бланкетна кривична дела. У погледу дела прописаних ЗоРиГИ и акати *привредних друштва* имају значај за (не)постојање кривичног дела.

Основни извор привредно-преступног права Закон о привредним преступима⁴ не прописује нити један привредни преступ. Привредни преступи предвиђају се законима и уредбама у одређеним областима. У погледу предмета овог рада треба рећи да се привредни преступи прописују Законом о рударству и геолошким истраживањима и Уредбом о условима и поступку издавања дозволе за управљање отпадом, као и критеријумима, карактеризацији, класификацији и извештавању о рударском отпаду.⁵ За привредне преступе који су прописани наведеним актима предвиђају се строге новчане казне.

¹ О томе да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело вид. Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (I део), *Зборник радова Правној факултету у Новом Саду*, 3/2016, 937-955; Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (II део), *Зборник радова Правној факултету у Новом Саду*, 3/2017, 405-415.

² Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85 од 6. октобра 2005, 88 од 14. октобра 2005 – исправка, 107 од 2. децембра 2005 – исправка, 72 од 3. септембра 2009, 111 од 29. децембра 2009, 121 од 24. децембра 2012, 104 од 27. новембра 2013, 108 од 10. октобра 2014, 94 од 24. новембра 2016, 35 од 21. маја 2019, 94 од 28. новембра 2024.

³ Закон о рударству и геолошким истраживањима, *Службени гласник РС*, бр. 101 од 8. децембра 2015, 95 од 8. децембра 2018 – др. закон, 40 од 22. априла 2021. (у даљем тексту ЗоРиГИ). Рударство је једна од најстаријих грана привреде која се бави експлоатацијом резерви минералних сировина добијених на основу утврђених минералних ресурса геолошким истраживањима. Dragan Ignjatović, Vladimir Pavlović, Stevan Đenadić, Natalija Pavlović, Stanje i održivi razvoj rudarstva u Republici Srbiji, *Tehnika*, 2025, vol. 80, br. 1, 39.

⁴ Закон о привредним преступима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 4 од 14. јануара 1977, 36 од 15. јула 1977 – исправка, 14 од 22. марта 1985, 10 од 7. марта 1986 – пречишћен текст, 74 од 14. новембра 1987, 57 од 29. септембра 1989, 3 од 19. јануара 1990, „Службени лист СРЈ”, бр. 27 од 14. августа 1992, 16 од 7. априла 1993 – др. закон, 31 од 18. јуна 1993 – др. закон, 41 од 23. јула 1993 – др. закон, 50 од 26. августа 1993 – др. закон, 24 од 18. марта 1994, 28 од 21. јуна 1996, 64 од 23. новембра 2001, „Службени гласник РС”, број 101 од 21. новембра 2005 – др. закон. (у даљем тексту и ЗоПП)

⁵ Уредба о условима и поступку издавања дозволе за управљање отпадом, као и критеријумима, карактеризацији, класификацији и извештавању о рударском отпаду, *Службени гласник РС*, број 53 од 30. маја 2017. (у даљем тексту Уредба)

Прекршаји су најбројнија казнена дела у Републици Србији. Прекршаји могу да се пропише законом, уредбом Владе, покрајинским и локалним одлукама. Прекршаји се прописују и у области рударства и геолошких истраживања и то ЗоРиГИ и Уредбом.

Аутори анализирају, пре свега, наведена два прописа (ЗоРиГИ и Уредбу) гледано из угла казног права. Казнена дела се сагледавају и са аспекта системских закона казног права. Анализирају се три *кривична дела* која прописује ЗоРиГИ. У том делу указује се на одређене специфичности ових дела и на њихову (не)усклађеност са Кривичним закоником. Предмет анализе су и привредни преступи које прописује ЗоРиГИ и Уредба, у том делу се посебно указује на неусклађености са Законом о привредним преступима. У погледу прекршаја посебно се указује на неусклађеност ЗоРиГИ са одредбама Закона о прекршајима.⁶ Предмет пажње аутора су и радње које се истовремено прописују као прекршај и привредени преступ. Имајући и виду одређење мањкавости у наведеној области аутори указују на практичне реперкусије, али и дају конкретне предлоге законодавцу за измену прописа.

1. КРИВИЧНА ДЕЛА

Кривична дела као друштвено најопаснија дела⁷ могу да се пропишу само законом. Према Кривичном законнику кривична дела се прописују у Посебном делу КЗ или другим законом. Тих других закона има заиста много. Кривична дела која се прописују у Посебном делу КЗ и у другим законима морају да буду прописана у складу са Општем делом КЗ. На пример, не може да се пропише санкција која се не предвиђа у Општем делу КЗ или да се предвиди казна у већем новчаном износу или у *дужеј трајању* од оне које се предвиђа у Општем делу КЗ.

С тим у вези, Законом о рударству и геолошким истраживањима предвиђају се и *кривична дела*. Овим законом предвиђају се укупно три кривична дела. Кривична дела прописују се у члану 177, 178 и 179. Карактеристично је да наведени чланови *немају* своје називе.

Члан 177 ЗоРиГИ гласи:

Ко организује или учествује у сировођењу шипрајка у јамским просторијама или групним објектима и просторијама из члана 155. став 2. овог закона казниће се зајвором од једне до пет година.

⁶ Закон о прекршајима, *Службени гласник РС*, бр. 65 од 25. јула 2013, 13 од 19. фебруара 2016, 98 од 8. децембра 2016 – УС, 91 од 24. децембра 2019 – др. закон, 91 од 24. децембра 2019, 112 од 12. октобра 2022 – УС.

⁷ Друштвену опасност треба посматрати као материјалну страну предвиђености у закону. Зоран Стојановић, Милан Шкулић, Вељко Делибашевић, *Основи кривичног права, Кривично материјално право, Књига 1*, Београд, 2018, 46.

Дакле, кривично дело чини онај „који поступи супротно чл. 155. ст. 2 ЗоРиГИ”. У члану 155 ставу 2 ЗоРиГИ предвиђа се забрана на следећи начин: *Забрањено је организовање и спровођење шипрајка у јамским просторијама или у другим објектима и просторијама у којима постоји опасност по живот и здравље људи. За ово кривично дело, између осталог, карактеристично је мешо извршења. Сада се поставља питање шта се сматра под „јамским просторијама и другим објектима и просторијама у којима постоји потенцијална опасност по живот и здравље људи”?* То питање се поставља из разлога што кривично дело може да се учини само у тим „објектима или просторијама”. ЗоРиГИ не предвиђа шта се сматра под тим „објектима или просторијама”. Међутим, у ЗоРиГИ се предвиђа да се *оипцим акциом привредној субјекци* одређују објекти, односно просторије. Законодавац је одлучио да се то питање не уређује подзаконским актима, већ општим актом привредног субјекта. Вероватно да је законодавац пошао од претпоставке да је ово специфична област и да се то питање не може уредити исто за све привредне субјекте. Зато је одлучио да сваки привредни субјект посебно уреди ово питање. Овакво решење се чини оправданим гледано са аспекта пословања привредних субјеката, јер се „пословање” привредних субјеката разликује, али са становишта кривичног права значи да кршење тог прописа представља кривично дело.

Начин на које је предвиђено ово кривично дело значи да од *оипцие акци* привредној субјекци зависи да ли ће постојати кривично дело. Дакле, кршење тог општег аката значи да се чини кривично дело. У овом случају може се поставити и питање начела законитости.

Члан 178 ЗоРиГИ гласи:

Ко у јаму са мешаном или другим запаливим гасом или опасном уљеном прашином или у објектима на нафтном и гасном пољу унесе лако запаливу материју или друге ствари чије је уношење у такву јаму, односно објектима забрањено (члан 135. став 1), казниће се заповором од једне до пет година.

За покушај дела из става 1. овог члана, учинилац ће се казнићи.

Ако је дело из ст. 1. и 2. овог члана учињено из нехата, учинилац ће се казнићи новчаном казном или заповором од једне године.

У погледу овог кривичног дела од значаја је чл. 135 ст. 1 ЗоРиГИ, а њиме се предвиђа да је забрањено у рударске подземне просторије и остале рударске објекте, у којима се појављују метан и други запаљиви гасови или опасна угљена прашина и у зоне опасности од експлозија, на објектима који се налазе на нафтним и гасним пољима, уношење лако запаљивих материја, прибора за пушење или других средстава која могу изазвати пожар, упалу или експлозију, што мора бити обележено знацима упозорења на видним местима.

Према првом ставу дело може да се учини само са *умишљајем*, а видимо да се другим ставом кажњава и *покушај дела*. Последњим ставом предвиђа се да кривично дело постоји и када се учини из *нехајћа*. Међутим, законодавац у последњем ставу прави *трешку* у делу у којем предвиђа „кажњавање за нехатни покушај кривичног дела”: Према Кривичном законнику⁸ покушај кривичног дела је могућ само са *умишљајем*. Са правом се у науци сматра да је покушај из нехате тешко и хипотетички замислити, а и када би то било могуће, то не би имало кривичноправни значај.⁹ Сада се јавља проблем зашто одредба ЗоРиГИ није у складу са КЗ. С тим у вези, законодавац треба трећи став члана 178 ЗоРиГИ да измени тако да гласи: ако је дело из ст. 1. овог члана учињено из нехата, учинилац ће се казнити новчаном казном или затвором до једне године.

Члан 179 ЗоРиГИ гласи:

Ко се, улазећи по било ком основу у магацин, складиште или спремиште експлозивних средстава, не придржава прописаних мера безбедности и здравља на раду (члан 135. став 3), казниће се затвором од једне до пет година.

У погледу овог кривичног дела треба видети шта се прописује у чл. 135 ст. 3 ЗоРиГИ, а њиме се прописује: *запослени* који рукује магацином, складиштем или руководи превозом и преносом експлозивних средстава или обавља послове минирања, као и *група лица* која по било ком основу долазе у складишне просторије или помажу при превозу и преносу експлозивних средстава и минирању, морају се придржавати прописаних *мера безбедности и здравља на раду*, заштите животне средине и мера заштите од пожара.

За сва наведена кривична дела може се рећи да су *бланкетна*. Наиме, постојање ових дела зависи од тога да ли се крше одредбе других *прописа*. Овде је значајно указати и на то да су ти остали прописи и они које се доносе од стране *привредној субјекта*. По правилу ова дела може да изврши лице које је запослени у одговарајућим привредним субјектима. Реч је о делима угрожавања, јер се последица огледа у *акцидентној* опасности. Ако би дошло до *конкретне опасности* постојало би неко друго кривично дело.

2. ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУПИ

Привредни преступи¹⁰ и даље егзистирају у нашем правном систему иако је *одавно* предвиђена кривична одговорност правног лица. Основни

⁸ Вид. чл. 30 Кривичног законика.

⁹ Зоран Стојановић, *Коментар Кривичној законика*, Београд, 2024, 183.

¹⁰ О привредним преступима вид. Емир Ћоровић, Иван Милић, Шта даље са привредним преступима и актуелним Законом о привредним преступима? У: *Услуге и услужна*

извор привредно-преступног права је Закон о привредним преступима. ЗоПП донет је давне 1977, тако да постоје *не њако* мали проблеми у примени овог закона.¹¹ Оно што је карактеристично за привредне преступе јесте то да за ова казнена дела одговара правно лице и одговорно лице у правном лицу.¹² ЗоРиГИ у два члана предвиђа *кажњавање* за привредне преступе, а реч је о члановима 180 и 181.

Члан 180 ЗоРиГИ предвиђа да ће се новчаном казном од 1.500.000 до 3.000.000 динара за *привредни преступ* казнити *привредно друштво*, односно друго *правно лице* и *предузетник* ако прекршаји одређене одредбе ЗоРиГИ. У овом ставу се предвиђа одговорност *предузетника* за привредни преступ. Овакво решење није у складу са ЗоПП, јер је мало пре речено *ко може* бити субјект привредног преступа. ЗоПП је *системски закон* у области привредно-преступног права тако да остали закони морају бити у складу са њим. То значи да би законодавац у ЗоРиГИ требао да предвиди само одговорност правног и одговорног лица у правном лицу за привредни преступ.

Имајући у виду да се за привредни преступ може изрећи новчана казна до 3.000.000 динара долази се до закључка да су ово, према запрећеној новчаној, најтежи привредни преступи у Републици Србији. Наиме, према ЗоПП новчана казна од 3.000.000 динара је максимална висина новчане казне која се може предвидети за правно лице које учини привредни преступ. У овом члану законодавац прави још једну грешку. Грешка се огледа у томе што *није* предвиђена одговорност *одговорног лица у правном лицу* за привредни преступ. Законодавац је заборавио да је правно лице одговорно за привредни преступ ако је до извршења привредног преступа дошло *радњом или пројуживањем дужног надзора од стране* органа управљања или одговорног лица, или радњом другог лица које је било овлашћено да поступа у име правног лица.¹³ За привредни преступ одговарају заједно правно лице и одговорно лице у правном лицу. Логиком, ЗоРиГИ само правно лице одговара за привредни преступ, као да правно лице „предузима” радњу извршења, што никако није могуће.

Члан 181 ЗоРиГИ предвиђа да ће се новчаном казном од 1.500.000 до 3.000.000 динара за *привредни преступ* казнити привредно друштво, односно друго правно лице и предузетник ако прекрши одређене одредбе ЗоРиГИ. Овим чланом се као и претходним предвиђа иста новчана казна за привред-

правила / уредник Миодраг Мићовић, Крагујевац, Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2016, 957-971.

¹¹ Вид. Иван Милић, О проблемима сходне примене закона на које се позива Закон о привредним преступима, *Дефендологија МНЕ: теоријско-створачни часопис за истраживање заштитне, безбедности, одбране, образовања, социологије, криминологије и криминалистике*, 2020, Vol. 6, No. 10, 89-101.

¹² Вид. чл. 6 ЗоПП.

¹³ Вид. чл. 9 ЗоПП.

ни преступ. Надаље у првом ставу се такође предвиђају исти субјекти које могу да учине привредни преступа као и у члану 180. Међутим, у последњем ставу члана 181 предвиђа се „за привредни преступ из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у привредном друштву, односно другом правном лицу и предузетнику, новчаном казном од 100.000 до 200.000 динара”. Добро решење је што се превиђа одговорност за привредни преступ и за *одговорно лице у њравном лицу*. Са друге стране, прописивање да за привредни преступ одговара и „одговорно лице у предузетнику” је за сваку критику. Као што је речено према ЗоПП предузетник не може бити субјект привредног преступа. Друго, законодавац је заборавио да не постоји одговорно лице у предузетнику у смислу казнене одговорности, јер је *ипредузетник* пословно способно физичко лице које обавља делатност у циљу остваривања прихода и које је као такво регистровано у складу са законом о регистрацији. *Физичко лице* уписано у посебан регистар, које обавља делатност слободне професије, уређену посебним прописом, сматра се предузетником у смислу овог закона ако је тим прописом то одређено. Индивидуални пољопривредник није предузетник у смислу овог закона, осим ако посебним законом није другачије уређено.¹⁴

3. ПРЕКРШАЈИ

Системски закон о области прекршајног права је Закон о прекршајима, али њиме се не прописују прекршаји. Прекршаји се предвиђају актима разичите правне снаге у одређеним областима – републичким, покрајинским и локалним прописима.

Прекршаји, за које се по правилу сматра да су најблажа казнена дела, прописују и ЗоРиГИ. У члану 182 ставу 1 предвиђа се да ће се новчаном казном од 500.000 до 2.000.000 динара казнити за прекршај привредно друштво, односно друго правно лице и предузетник, ако учини одређене прекршаје. Овакво решење није оправдано. Наиме, у овом ставу се и исту раван ставља *иправо лице и ипредузетник*, те се за предузетника предвиђа иста висина новчане казне као и за правно лице. Такво решење није у складу са Законом о прекршајима, јер се за предузетника може прописати новчана казна до 500.000 динара у случају када се она прописује у распону.

Другим ставом члана 182 ЗоРиГИ предвиђа се „за радњу из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у привредном друштву, односно другом правном лицу и предузетнику, новчаном казном 100.000 до 200.000 динара.” Законодавац и у овом ставу предвиђа кажњавање *одговорној лица*

¹⁴ Вид. чл. 83 ЗПП.

у *предузетнику*. Овакво решење није оправдано, јер се Законом о прекршајима не предвиђа „одговорност одговорног лица у предузетнику” за прекршај.¹⁵

Последњим ставом члана 182 предвиђа се једно чудно решење у области прекршаја. Тим ставом се предвиђа: „када геолошки инспектор утврди да је учињен прекршај из става 1. овог члана, на *лицу месџа* изриче одговорном лицу у привредном друштву, односно другом правном лицу и предузетнику *мандајџну казну* у износу од 5.000 динара.” Према ЗП, наплата новчане казне на лицу места / на месту извршења прекршаја више *није моућа*. Према ЗП учиниоцу прекршајни се издаје *прекршајни налоџ* у случају када је новчана казна прописана у фиксном износу.¹⁶ Тако да ово решење ЗоРиГИ није у складу са Законом о прекршајима. Надаље, није јасно како се новчана казна наплаћује на *лицу месџу*, када је у другом ставу предвиђена казна у распону – што значи да би било неопходно да се против осумњиченог лица поднесе захтев за покретање прекршајног поступка. Поставља се питање која је била интенција законодавца. Наиме, за један прекршај *не може* да се пропише новчана казна у распони и у фиксном износу. Надаље, једно лице *не може* да се за једна прекршај казни „новчаном казном на лицу места” и да се за тај исти прекршај поднесе захтев за покретање прекршајног поступка.

У члану 183 ЗоРиГИ праве се исте грешке као и у *претходном члану* – члану 182.

У члану 184 ставу 1 ЗоРиГИ предвиђа се новчана казна у распону за физичко лице, али се у ставу два за тај исти прекршај предвиђа и *мандајџна казна* на лицу места. Овакво решење није у складу са ЗП.

Чланом 185 став 1 ЗоРиГИ предвиђа се „новчаном казном од 5.000 динара казниће се за прекршај на лицу места физичко лице, ако не спроводе мере безбедности и здравља на раду у смислу члана 137. овог закона”. На овај начин се предвиђа новчана казна у *фиксном износу*. Према ЗП ако је новчана казна предвиђена у фиксном износу учиниоцу се издаје *прекршајни налоџ*. Међутим, у другом ставу члана 185 ЗоРиГИ предвиђа се да када рударски или геолошки инспектор утврди да је учињен прекршај из става 1. овог члана, на лицу места изриче физичком лицу *мандајџну казну* у износу од 5.000 динара.” Још већи проблем је тај што се овим ставом предвиђа прекршајна одговорност за физичко лице – за кршење члана 137 ЗоРиГИ. Међутим, у члану 137 ЗоРиГИ предвиђа се: *зайослени и одговорна лица* дужни су да

¹⁵ Вид. чл. 17 Закона о прекршајима.

¹⁶ Вид. О прекршајном налогу вид. Ljubinko Mitrović, *Pojednostavljene forme postupanja u prekršajnim stvarima u Republici Srpskoj – prekršajni nalog i sporazum o sankciji, Strani pravni život*, 2013, br. 2, 137-152; Lana Milivojević, *Prekršajni nalog i obavezni prekršajni nalog po novom Prekršajnom zakonu, Policija i sigurnost, godina 18. (2009), broj 2, 237-245*; Karmen Novak Hrگوvić, *Prekršajni nalog, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 9, broj 2/2002, 463-474; Иван Милић, *Прекршајни налог, Безбједносџ, џолицџа, трађани*, 2015, Vol. 11, No. 1-2, 243-253.

раде са пуном пажњом ради безбедности свог живота и здравља и живота и здравља осталих запослених, заштите рударских објеката, средстава рада и других материјалних добара и да се придржавају утврђених мера безбедности и здравља на раду. *Зайослени и одговорна лица* која се не придржавају утврђених мера безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и других мера утврђених овим законом, чине тежу повреду радне обавезе. Дакле, члан 137 не односи се на *физичко лице*, а у члану 185 се предвиђа прекршајна одговорност *физичкој лица*.

У члану 186 ЗоРиГИ предвиђа се једно крајње *чудно решење*. То решење гласи:

- 1) Када рударски или геолошки инспектор изриче мандатну казну из чл. 182, 183, 184. и 185. овог закона на лицу места издаје налог за уплату мандатне казне, коју је субјекат надзора дужан уплатити у року утврђеном посебним прописом за област прекршаја.
- 2) Ако субјекат надзора, у року из става 1. овог члана не достави доказ инспектору о уплаћеној мандатној казни, инспектор ће поднети захтев за покретање прекршајног поступка.

Као што је речено, Закон о прекршајима не предвиђа могућност „издавања налога за уплату мандатне казне”. Надаће, није јасно како сада „инспектор” издаје *налој за уилаџу мандајне казне* за све прекршаје у наведеним члановима – чини се да је законодавац имао намеру се прво плати новчана казна на лицу месту, а ако учинилац не плати онда се против њега подноси захтев за покретање прекршајног поступка. Иако је ово можда била намера законодавца такво решење није у складу са Законом о прекршајима. Очигледно је да се одредбе о прекршајима у ЗоРиГИ морају изменити онако како то предвиђа Закон о прекршајима.

4. ЈЕДНА РАДЊА ПРЕДВИЂАНА КАО ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУП И ПРЕКРШАЈ

Да ли ће се једна радња квалификовати као кривично дело, привредни преступ или прекршај треба да зависи пре свега од *грушйивене ојасности*. Неретко се у прописима Републике Србије једна радња истовремено квалификује као кривично дело и као прекршај. Понекад се једна радња у једном пропису прописују квалификује као *једно* казнено дела, а у другом пропису та иста радња се квалификује као *груја* врста казног дела.

С тим у вези, ЗоРиГИ поједине радње квалификује као привредни преступ и као прекршај. На пример, као *йривредни йресйуй* предвиђа „ако не врши техничку контролу завршног извештаја под условима и на начин прописан у члану 28. овог закона”, а као прекршај се предвиђа „ако не достави

примерак елабората о инжењерскогеолошким-геотехничким условима изградње објекта, завршног и годишњег извештаја о резултатима геолошких истраживања, односно извештаје о радовима и резултатима тих радова (члан 28. ст 1. и 2. и члан 29. став 1)”. Дакле, кршење члана 28 ЗоРиГИ је привредни преступа, а кршење члан 28. *сй 1. и 2* је прекршај.

Не би било спорно да се једна радња за *једној субјектй* квалификује као привредни преступ, а за другог субјекта који *не може* бити субјект привредног преступа као прекршај. На пример, да се за правно лице и одговорно лице у правном лицу једна радња пропише као *љивредни љресйуи*, а за предузетника и физичко лице та иста радња пропише као *љрекршаја*.¹⁷ Међутим, ЗоРиГИ то чини за исте субјекте. У том случају оставља се да орган који врши надзор над применом овог закона (рударски или геолошки инспектор) одлучи да ли ће поднети пријаву за привредни преступ или поднети захтев за покретање прекршајног поступка. Проблем се појављује што се за прекршај издаје и „мандатна казна”. Дакле, како да се изда прекршајни налог и евентуално поднесе пријава за привредни преступ? Јасно је да ове одредбе треба измени и ускладити са системским законима.

5. КАЗНЕНА ДЕЛА ИЗ УРЕДБЕ

Уредбом, као актом ниже правне снаге могу да се одређене радње пропису као привредни преступ или прекршај. Уредбом се предвиђају привредни преступи и прекршаји. У члану 28 Уредбе предвиђа се да ће се новчаном казном од 1.500.000 до 3.000.000 динара казнити за привредни преступ правно лице – оператер ако прекрши одређене одредбе Уредбе. Овим чланом *не љредвиђа* се и одговорност одговорног лица у правном лицу. Уредбом се предвиђа прекршаја одговорност за све субјекте прекршаја за кршење одређених одредби Уредбе. Да се приметити да се за привредне преступе и прекршаје предвиђају *максималне* новчане казна за оба казнена дела.

ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду оно што је речено у раду евидентно је да се у овај области прописује велики број казних дела, и то кривичних дела, привредних преступа и прекршаја. Када је реч о прописивању кривичних дела оправдано је што се Законом о рударства и геолошких истраживања предвиђају кривична дела у овој области. Неспорно је да су ова кривична дела могла да се

¹⁷ То свакако под условом да ти субјекти могу да предузму радњу извршења – да буду субјекти „казненог дела”.

пропишу и Кривичним закоником као што се то чини у другим друштвеним областима. Као што је у раду предочено за ова кривична дела је карактеристично да њихово постојање зависи од других прописа, а то су и прописи привредних друштава у датој области. Реч је о кривичним делима, која по правилу могу да учине запослена лица у привредним друштвима. Видели смо да прописивање ових дела има и одређених мањкавости, тј. да постоје и одређена решења која нису у складу са Кривичним закоником. То је вероватно последица тога што се приликом *писања закона* више води рачуна о томе да се примарна област која је предмет закона уреди детаљно, док је прописивање кривичних дела у другим плану. Неспорно је да такав однос приликом прописивања кривичних дела *није ојравдан*.

Привредни преступи се предвиђају и у области рударства и геолошких истраживања. Видели смо да се привредни преступи прописују Законом о рударства и геолошких истраживања и Уредбом. За привредне преступе се предвиђа строга новчана казна. Иако је Закон о привредним преступима донет пре неколико деценија он је, ипак, основни извор привредно-преступног права, а то конкретно значи да прописи који су били предмет овог рада морају бити усклађени са њим.

Реткост је да се у једном закону не предвиђају прекршаји, а то се чини и у области рударства и геолошких истраживања. Прекршаји се предвиђају Законом о рударства и геолошких истраживања и Уредбом. За прекршаје се предвиђају најстроже новчане казне. Такође, у погледу ових казних дела законодавац није водио рачуна о системском закону у области прекршајног права – није водио рачуна о Закону о прекршајима. С тим у вези, у погледу прекршајних одредби у овој области заиста постоје велики проблеми јер се предвиђају решење која нису у складу са Законом о прекршајима.

У наредној измени и допуни прописа који су били предмет овог рада неопходно је изменити и ускладити из са системским законима из области казненог права.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

- Емир Ћоровић, Иван Милић, Шта даље са привредним преступима и актуелним Законом о привредним преступима? У: *Услуге и услужна правила / уредник Миодраг Мићовић, Крагујевац, Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2016.*
- Зоран Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2024.
- Зоран Стојановић, Милан Шкулић, Вељко Делибашић, *Основи кривичног права, Кривично материјално право, Књига 1*, Београд, 2018.
- Иван Милић, О проблемима сходне примене закона на које се позива Закон о привредним преступима, *Дефендологија МНЕ: теоријско-стварни часопис*

за ишћање зашћиће, безбједности, одбране, образовања, социологије, криминологије и криминалистике, 2020, Vol. 6, No. 10.

Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (I део), *Зборник радова Правној факултету у Новом Саду*, 3/2016.

Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (II део), *Зборник радова Правној факултету у Новом Саду*, 3/2017.

Иван Милић, Прекршајни налог, *Безбједности, полицаја, траћани*, 2015, Vol. 11, No. 1-2.

* * *

Dragan Ignjatović, Vladimir Pavlović, Stevan Đenadić, Natalija Pavlović, Stanje i održivi razvoj rudarstva u Republici Srbiji, *Tehnika*, 2025, vol. 80, br. 1, 39.

Karmen Novak Hrgović, Прекршајни налог, *Hrvatski ljetopis za kazнено право i праксу*, vol. 9, број 2/2002.

Lana Milivojević, Прекршајни налог i обавезни прекршајни налог по новом Прекршајном закону, *Полција i сигурност*, година 18. (2009), број 2.

Ljubinko Mitrović, Поједностављене форме поступања у прекршајним стварима у Републици Српској – прекршајни налог i споразум о санкцији, *Страни правни живот*, 2013, br. 2.

* * *

Закон о привредним преступима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 4 од 14. јануара 1977, 36 од 15. јула 1977 – исправка, 14 од 22. марта 1985, 10 од 7. марта 1986 – пречишћен текст, 74 од 14. новембра 1987, 57 од 29. септембра 1989, 3 од 19. јануара 1990, „Службени лист СРЈ”, бр. 27 од 14. августа 1992, 16 од 7. априла 1993 – др. закон, 31 од 18. јуна 1993 – др. закон, 41 од 23. јула 1993 – др. закон, 50 од 26. августа 1993 – др. закон, 24 од 18. марта 1994, 28 од 21. јуна 1996, 64 од 23. новембра 2001, „Службени гласник РС”, број 101 од 21. новембра 2005 – др. закон.

Закон о прекршајима, *Службени гласник РС*, бр. 65 од 25. јула 2013, 13 од 19. фебруара 2016, 98 од 8. децембра 2016 – УС, 91 од 24. децембра 2019 – др. закон, 91 од 24. децембра 2019, 112 од 12. октобра 2022 – УС.

Закон о привредним друштвима, *Службени гласник РС*, бр. 36 од 27. маја 2011, 99 од 27. децембра 2011, 83 од 5. августа 2014 – др. закон, 5 од 20. јануара 2015, 44 од 8. јуна 2018, 95 од 8. децембра 2018, 91 од 24. децембра 2019, 109 од 19. новембра 2021, 19 од 6. марта 2025.

Закон о рударству и геолошким истраживањима, *Службени гласник РС*, бр. 101 од 8. децембра 2015, 95 од 8. децембра 2018 – др. закон, 40 од 22. априла 2021.

Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85 од 6. октобра 2005, 88 од 14. октобра 2005 – исправка, 107 од 2. децембра 2005 – исправка, 72 од 3. септембра 2009, 111 од 29. децембра 2009, 121 од 24. децембра 2012, 104 од 27. новембра 2013, 108 од 10. октобра 2014, 94 од 24. новембра 2016, 35 од 21. маја 2019, 94 од 28. новембра 2024.

* * *

Уредба о условима и поступку издавања дозволе за управљање отпадом, као и критеријумима, карактеризацији, класификацији и извештавању о рударском отпаду, *Службени гласник РС*, број 53 од 30. маја 2017.

Ivan D. Milić
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
I.Milic@pf.uns.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-7916-5590

Dragiša S. Drakić
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
D.Dragic@pf.uns.ac.rs
ORCID ID: 0000-0002-5248-6562

Punishable Acts (Criminal Acts, Commercial Offenses and Misdemeanors) in the Field of Mining and Geological Explorations

Abstract: *The field of mining and geological exploration is exceptionally complex. It is regulated by numerous regulations of varying legal force. In the Republic of Serbia, one principal law governs this field, along with more than twenty by-laws. The principal law in this area, the Law on Mining and Geological Explorations, prescribes criminal acts, commercial offenses, and misdemeanors. One by-law adopted in accordance with the aforementioned law prescribes commercial offenses and misdemeanors.*

The subject of this paper, as indicated by the title itself, are punishable acts prescribed in this particularly complex field. The aim of the paper is to examine these punishable acts and provide a critical analysis thereof. The authors also present certain proposals for the amendment of existing regulations.

Keywords: *punishable act, criminal act, commercial offense, misdemeanor, mining.*

Датум пријема рада: 29. 7. 2025.

Датум достављања коначне верзије рада: 15. 1. 2026.

Датум прихватања рада: 16. 1. 2026.